

PRESA ECLEZIASTICĂ DIN OLTENIA, REPER ECONOMIC ȘI SOCIAL (1890-1945)

GEORGETA GHIONEA*

Începând cu a doua jumătate a secolului al XIX-lea, preoții și învățătorii din Oltenia s-au implicat în înființarea unor societăți economice și asociații culturale. Bisericile și școlile construite sau modernizate, bibliotecile parohiale, băncile populare, cooperativele de consum, aprovizionare și producție fondate în mediul rural stau mărturie pentru preocupările celor care au ales să slujească interesele țăranilor din Oltenia. Cum „satul românesc nu putea merge înainte cu majoritatea locuitorilor analfabeți...și mentalități înapoiate”¹, preoții și învățătorii au susținut editarea unor reviste, broșuri de popularizare, calendare și almanahuri și au organizat conferințe în rândul sătenilor, „căutând să-i învețe cum să se organizeze, ... cum și ce metode să folosească pentru creșterea producției agricole”².

Astfel, în presa religioasă din perioada 1890-1945, articolele cu caracter economic au avut un loc binemeritat. Informațiile despre cultivarea pământului, despre introducerea unor plante noi, ca inul sau bumbacul, despre lucrările agricole ale sezonului, despre pomicultură, viticultură sau apicultură, precum și avantajele oferite de economia modernă sunt des întâlnite în gazetele studiate. Numeroase sunt și articolele care explică implicarea preotului în activitățile economice – și, în special, în fondarea societăților cooperatiste (bănci populare, societăți cooperative de consum, producție, aprovizionare și desfacere). O atenție deosebită a fost acordată problemelor cu care se confrunta învățământul, poate și datorită faptului că redactorii și administratorii unor reviste ecleziastice au fost învățători și profesori la Seminariile teologice din Oltenia.

La 1 martie 1890, a început editarea publicației *Menirea preotului*, „ziar ecleziastic”, apărut la Râmnicu Vâlcea, din inițiativa unor distinși preoți ai timpului. Publicația a apărut în trei serii, cu întreruperi. Prima dintre ele se va derula între

---

* Cercet. șt. III, dr. Georgeta Ghionea, Institutul de Cercetări Socio-Umane „C. S. Nicolăescu-Plopșor” al Academiei Române, din Craiova; e-mail: getaghionea@yahoo.com.

¹ Otilia Gherghe, *Problema agrară reflectată în publicații gorjene editate la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea*, în: „Litua. Studii și cercetări”, nr. XVII/2015, Târgu Jiu, p. 243.

² *Ibidem*.

1890-1892, numerele din această perioadă fiind publicate la Râmnicu Vâlcea, Tipografia O. Demetrescu, cu un format de 29/20 cm și o periodicitate lunară. De la 14 septembrie 1892, până la 15 februarie 1893, ziarul a apărut cu titlul *Menirea preotului și a învățătorului*³, titlu care a demonstrat orientarea spre cele două domenii importante: pedagogic și religios. Începând cu martie 1893, publicația a revenit la titlul inițial: *Menirea preotului*, având o periodicitate lunară, cu un format de 32/23 cm (8-9 p.), putând fi procurată la prețul de trei lei pe an. După 1892, ziarul a fost imprimat la următoarele tipografii: *Cărțile Bisericești*, din București, Nicu D. Miloșescu, din Tg. Jiu, și Matei Basarab, din Râmnicu Vâlcea.⁴ Periodicul a fost condus de un comitet format din G. I. Gibescu, Melete Răuțu, Petre Dragomirescu și D. Sireteanu⁵, toți preoți și profesori la Seminarul teologic din Râmnicu Vâlcea. În paginile sale, autorii (G. I. Gibescu, Melete Răuțu, Teodor Bălășel etc.) au stăruit asupra importanței asociațiilor de preoți, a învățământului religios în școală, a tradițiilor populare, precum și a stării mănăstirilor și monumentelor religioase.⁶ Ultimul număr al periodicului a apărut la 16 februarie 1898.

A doua apariție, din punct cronologic, a perioadei de care ne ocupăm a fost *Amicul Poporului*, revistă enciclopedică a societății culturale cu același nume, care a fost publicată între anii 1898-1904, la Târgu Jiu. Periodicul a apărut lunar, sub conducerea unui comitet format din preoți și învățători. Din primul an de activitate, redactorul Lazăr Arjoceanu a stabilit materialele care urmau să fie publicate în cuprinsul revistei. Astfel, aflăm că se vor trata, *în stilul cel mai popular*, chestiuni de agricultură, creșterea vitelor, industrie națională, educație, igienă, pedagogie, istorie, povești, lecții de gramatică, de ortografie, folclor⁷ etc. Totodată, în paginile periodicului a fost susținută ideea înființării băncilor populare și a sindicatelor agricole. Din anul 1904, *Amicul Poporului* devine organ al societății economico-culturale *Lumina*.⁸

Lumina satelor, revistă populară a unui „mare comitet de preoți și învățători”, din Târgu Jiu, a fost tipărită între 1 iunie 1899 – mai 1900⁹, sub conducerea lui Lazăr Arjoceanu și Gh. Dumitrescu-Bumbești. Revista a fost editată lunar, într-un format de 23/15 cm, iar articolele din paginile sale au fost semnate,

³ Marian Petcu (coord.), *Istoria jurnalismului din România în date. Enciclopedie cronologică*, București, Editura Polirom, 2012, p. 157.

⁴ *Ibidem*, p. 158.

⁵ *Ibidem*.

⁶ „Menirea preotului”, anul II, nr. 14/1891, pp. 1-8; *Ibidem*, anul III, nr. 18/1892, pp. 1-8; *Ibidem*, anul VII, nr. 16/1898, pp. 2-9.

⁷ Otilia Gherghe, *op. cit.*, p. 245.

⁸ Marian Petcu (coord.), *op. cit.*, p. 198.

⁹ *Publicațiile periodice românești: ziare, gazete, reviste. Catalog alfabetic: 1820-1906*, tomul I, București, Editura Academiei Române, 1913, p. 393 (în continuare se va cita: *Publicațiile periodice...*, tomul I).

între alții, de: I. Urbeanu, Em. Părăianu, C. Rădescu și I. Moisil.¹⁰ Prin intermediul acestui periodic, redactorii și-au propus „ridicarea nivelului cultural al săteanului și îmbunătățirea stării sale economice”¹¹. Publicația a pus sub ochii cititorilor săi, sfaturi practice pentru cultivarea pământului și creșterea vitelor, informații care vizau meșteșugurile casnice sau grădinăritul, precum și statutele societății agricole „Vița” din comuna Bălănești-Gorj.¹²

Primul număr al ziarului *Cuvântul Adevărului* a văzut lumina tiparului la 14 aprilie 1902, la Râmnicu Vâlcea. Cu apariție bilunară, publicația a fost o „tribună”, în care se publicau predicile cele mai bune ținute de preoți, acte și scrisori din trecut, poezii religioase, istoricul mănăstirilor și al schiturilor din Oltenia, sfaturile practice pentru cultivarea pământului, creșterea vitelor, cuvântări¹³ etc. Considerat „unul dintre cele mai bune periodice bisericești”¹⁴, *Cuvântul Adevărului* a fost imprimat la Tipografia *David J. Benvenisti*, din Craiova, într-un format de 33/24 cm (8 p.) și un preț anual al abonamentului de patru lei.¹⁵ Articolele cu caracter pastoral și diversele știri de interes economic au fost semnate de către M. Comănescu, G. I. Gibescu, N. Iepure, C. N. Mateescu, D. Sireteanu, C. Vasilescu, Ludovic Cosma, precum și de cunoscutul folclorist Pr. Teodor Bălășel, cel care a urmărit îndeaproape tipărirea periodicului și care, prin „intermediul acestuia a sprijinit moral răscoala din anul 1907”¹⁶. Ultimul număr al ziarului a văzut lumina tiparului la 1 aprilie 1909.¹⁷

Prin grija lui I. V. Raiculescu, a apărut, în anul 1907, la Turnu Severin, *Sfătuitorul săteanului*, organul de presă al societății *Creditul*, a Corpului didactic și a Clerului din județul Mehedinți. Semnificația titlului nu este întâmplătoare, ziarul adresându-se, în primul rând, sătenilor, pe care, prin paginile sale, a încercat să-i instruiască pentru a face față provocărilor cotidiene. Cele mai multe articole au tratat subiecte precum: importanța școlilor pentru adulți, sfaturi pentru sănătate, sfaturi economice și agricole. Interesante au fost și articolele „tratate cu interes și expunere clară, de economistul I. V. Raiculescu, protoereul județului Mehedinți”¹⁸, referitoare la: explicația Sfintei Liturghii sau descrierea sărbătorilor păgânești.¹⁹ Ultimul număr a fost publicat în anul 1910.

¹⁰ Marian Petcu (coord.), *op. cit.*, p. 202.

¹¹ Otilia Gherghe, *op. cit.*, p. 246.

¹² *Ibidem*.

¹³ *Mănăstirea Surpatele*, în „Cuvântul Adevărului”, anul IV, nr. 6/1905, p. 61; *Mănăstirea Horezul*, în „Cuvântul Adevărului”, anul IV, nr. 7/1905, pp. 67-68; *Acte și scrisori din trecut*, în „Cuvântul Adevărului”, anul VII, nr. 17-18/15 decembrie 1908 – 1 ianuarie 1909, pp. 204-205.

¹⁴ Pr. Cezar Țăbărnea, *Presa bisericească românească (II)*, în „Buletin de Istoria Presei”, anul III, nr. 1(25)/ianuarie 2016, p. 8.

¹⁵ *Publicațiile periodice...*, tomul I, p. 180.

¹⁶ Emil Istocescu, Teodor Barbu, Constantin Șerban, *Monografia Municipiului Drăgășani*, Constanța, Editura Ex Ponto, 2004, pp. 380-381.

¹⁷ Marian Petcu (coord.), *op. cit.*, p. 222.

¹⁸ *Sfătuitorul săteanului*, în „Luminătorul”, anul I, nr. 12, 15 februarie 1910, p. 7.

¹⁹ *Ibidem*.

„Avându-se în vedere folosul real ce revistele și ziarele aduc societății noastre, cu începutul anului bisericesc 1909”²⁰, Episcopul Ghenadie Georgescu al Râmnicului a fondat revista *Luminătorul*, foaie bisericească, bilunară.²¹ Periodicul a fost menit „a aduna în juru-i tot ce clerul oltean are mai ales ca inteligență, ca cultură teologică și profană”²². Revista „a servit ca piatră de încercare pentru toți cei ce au fost în stare să-i perceapă rostul și să-i aprecieze foloasele”²³. *Organ de lumină și îndrumare sănătoasă*, *Luminătorul* a pus sub ochii cititorilor săi o mulțime de chestiuni, „unele din ele referitoare la felurile noastre nevoi, iar altele privitoare la diferite probleme ce așteaptă încă rezolvare”²⁴, căci „presa este unul dintre mijloacele de cultură reciprocă, unde fiecare are puțința de a trata articole de natură diferită, de a combate un viciu, de a remarca o faptă bună și a ne da diferite informații”²⁵.

Descoperim, în paginile acestui periodic: notițe și informații, dări de seamă, îndemnuri, povețe, povestiri morale și recenzii. Subiectele cele mai abordate au fost: rolul bisericii în stat, locul preotului în biserică și societate, însemnătatea religiei și puterea credinței, rezultatul vizitelor canonice ale Episcopului Ghenadie al Râmnicului, informații privind școlile de cântăreți bisericești, multiplele aspecte economice, sociale și culturale ale societății rurale ș.a.

Prestigiul revistei s-a datorat personalităților care au publicat în paginile acesteia, dintre care îi amintim aici pe următorii preoți: Gh. M. Sacerdoțeanu, I. V. Raiculescu, D. Lungulescu, Ioan Mateescu, I. Gh. Mihălcescu, Teodor Bălășel, Matei Pâslaru, Ilie R. Neagoe, Grigore Romanescu, Romulus Săndulescu²⁶ etc. Responsabilitatea redactării revistei a aparținut unui comitet format din Gh. V. Niculescu, Grigore Rădoescu și Nicolae Crețu²⁷, și toți au urmărit ca revista „să devie farul puternic către care să se îndrepte toate mințile clericilor și credincioșilor”²⁸. În primii doi ani de activitate, redacția și administrația s-au aflat în Craiova, Biserica Sfinții Arhangheli²⁹, ulterior acestea fiind mutate la Rm. Vâlcea, imprimarea realizându-se la Tipografia *Matei Basarab*³⁰, într-un format de 30/23 cm.

²⁰ Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Dolj, fond Protoeria județului Dolj, dosar 13/1909, f. 75 (în continuare se va cita: SJAN Dolj).

²¹ *Ibidem*.

²² *În pragul anului al treilea*, în „*Luminătorul*”, foaie bisericească, anul III, nr. 1-2/1-15 septembrie 1911, p. 1.

²³ *Ibidem*.

²⁴ *Ibidem*, p. 2.

²⁵ SJAN Dolj, fond Protoeria județului Dolj, dosar 13/1909, f. 75.

²⁶ „*Luminătorul*”, foaie bisericească, anul I, nr. 3/1 octombrie 1909; *Ibidem*, anul III, nr. 7/1 ianuarie 1912; *Ibidem*, anul IV, nr. 1-2/septembrie 1912.

²⁷ *Ibidem*, anul III, nr. 19-21/1 iunie-1 iulie 1912, p. 29.

²⁸ *În pragul anului al treilea*, în „*Luminătorul*”, foaie bisericească, anul III, nr. 1-2/1-15 septembrie 1911, p. 2.

²⁹ „*Luminătorul*”, foaie bisericească, anul I, nr. 17-18/mai 1910, p. 1.

³⁰ SJAN Dolj, fond Protoeria județului Dolj, dosar 13/1909, f. 75.

Abonamentul anual era de șase lei, iar casierii revistei au fost preoții: C. Popescu-Orodel (Craiova) și Gh. Sacerdoțeanu (Rm. Vâlcea)³¹. *Luminătorul* a apărut până în anul 1912.

Lumina satelor, organ al uniunii generale a membrilor corpului didactic primar, secundar și preoțesc din județul Romanați, apărea la Caracal, la 13 ianuarie 1919. Imprimat la Tipografia românească „Cooperativa”, periodicul a avut o apariție săptămânală în intervalul ianuarie – martie 1919, un format de 48/31 cm și un preț de 25 de bani per număr. Din 10 martie 1919, a avut o apariție neregulată, costul unui abonament anual ridicându-se la 20 de lei.³² *Lumina satelor* s-a adresat reprezentanților clerului, învățătorilor, dar și țăranilor, subiectele fiind dintre cele mai variate: sfaturi, îndemnuri, tradițiile populare, starea mănăstirilor, a școlilor și a monumentelor religioase.

O notă aparte în peisajul presei ecleziastice din Oltenia a adus revista *Renașterea*, care a văzut lumina tiparului în mai 1922, la Craiova (în intervalul 1922-1928, revista a fost publicată la Tiparul *Prietenii Științei*, din Craiova, ulterior la *Tipografia Cozia* a Sfintei Episcopii Rm. Vâlcea), cu următorul colectiv: episcopul Vartolomeu Stănescu (președinte de onoare), pr. Gh. I. Ghia (redactor între anii 1922-1925), pr. M. Pretorian (administrator). Revista a avut o periodicitate lunară, un format de 24/16 cm (între 32 – 80 de pagini), iar în primii ani, prețul abonamentului anual a fost de 30 de lei. Încă din primul an de activitate, revista a beneficiat din plin de sprijinul autorităților, cel puțin judecând după corespondența purtată cu centrele parohiale din Oltenia, pe marginea abonamentelor, documentele de arhivă atestând obligativitatea abonării pentru toți preoții din parohiile urbane și rurale.³³

Din primii ani de activitate, colectivul de redacție a stabilit materialele care urmau să fie publicate în cuprinsul acestei reviste. Astfel, „*Renașterea*” urma să conțină: articole privitoare la operele misionare, filantropice, moralizatoare și de conținut istoric, juridic și social; o cronică externă și una internă a mișcării culturale bisericești; rubrici minore, dintre care enumerăm: scurte știri interne și externe, apariții de cărți, reviste și ziare, bibliografii, poșta redacției, circulări, dări de seamă, procesele verbale ale centrelor parohiale, mulțumiri pentru donațiile făcute, publicitate³⁴ etc. Articolele prezentate spre publicare erau primite de către preoții A. Brădișteanu, M. Pretorian și Anghel Pârvănescu (membri ai *Comitetului Redactor*

³¹ „*Luminătorul*”, foaie bisericească, anul I, nr. 7/1 decembrie 1909, p. 16; *Ibidem*, anul I, nr. 17-18/mai 1910, p. 1; *Ibidem*, anul II, nr. 8-9/15 decembrie-1 ianuarie 1910, p. 24.

³² *Publicațiile periodice românești: ziare, gazete, reviste. Catalog alfabetic 1919-1924*, tomul III, București, Editura Academiei Române, 1987, p. 574.

³³ SJAN Dolj, fond Societatea preoțească „*Renașterea*”, dosar 49/1930, dosar 2/1936; Georgeta Ghionea, *Societatea preoțească „Renașterea”, proiect social în Oltenia interbelică*, în „*Anuarul Institutului de Cercetări Socio-Umane «C. S. Nicolăescu-Plopșor»*”, București, Editura Academiei Române, nr. XIV, 2013, pp. 118-119.

³⁴ *Mișcarea Literară*, în „*Revista teologică, organ pentru știința și viața bisericească*”, anul XII, nr. 4-6, 1922, pp. 121-122; „*Renașterea*”, anul XV, nr. 1, 1936, p. 1.

Diriguitor), recenzate și avizate de Colegiul de redacție, textele trimise spre publicare trebuiau „scrise citeț și pe o singură pagină”, iar în redactare, autorii erau rugați „să aibă multă răbdare... și să respecte ortografia și punctuația”³⁵. Paginile acestui periodic au găzduit cu generozitate materiale ale clerului de frunte, ale preoților modești din mediul rural, ale studenților de la teologie, dar și al unor personalități laice. Am observat că, alături de episcopul Vartolomeu Stănescu³⁶, cei mai vechi și fideli colaboratori au fost următorii: Gh. I. Ghia, Mih. Gregorian, C. Stănică, N. Marinescu, Iustin Iorgulescu, Nic. Niculescu, I. Iliescu, Vasile Ionescu, Matei Pâslaru, I. G. Popa, Teodor Bălășel, Dumitru Bălașa, C. Dănescu, C. Gaiculescu, N. Topologeanu, Gh. F. Ciușanu, Ilie N. Lungulescu (prim procuror la Tribunalul Vâlcea), prof. M. Mihăilescu, dr. C. N. Mihăilescu (medic colonel, profesor), prof. M. D. Marinescu, dr. Gh. Comșa, Toma G. Bulat etc.

Începând cu anul 1940, revista a trecut sub directa conducere a *comitetului central* al societății „Renașterea”. Noile directive stabileau ca aceasta să apară de două ori pe lună, într-un număr de 1.500 de exemplare, iar fiecare număr trebuia să aibă între 80 și 120 de pagini.³⁷ Cu această ocazie, era inserată și o parte oficială, care până atunci fusese editată separat, în cadrul *Buletinului Oficial al Eparhiei Râmnicului Noului Severin* și înceta obligativitatea abonamentului individual pentru preoți și cântăreți.³⁸ *Organ al mișcării de refacere morală și culturală din Oltenia*³⁹, revista cultural-bisericească „Renașterea” și-a încheiat activitatea în anul 1945.

În anul 1932, apărea la *Tipografia Cozia* a Sfintei Episcopii Rm. Vâlcea, *Buletinul Oficial al Eparhiei Râmnicului Noului Severin*. Începând cu nr. 7/1934, buletinul a fost editat la *Tipografia Episcopul Vartolomeiu*, iar nr. 1-9/1939 au fost imprimate la *Tipografia Eparhială*. O lectură a periodicului ne dezvăluie nu doar introducerea unor decizii și hotărâri ministeriale privind biserica și școala, dar și informații referitoare la predici dedicate unor zile speciale, știri privind actele de caritate sau schimbări administrative, analize și sinteze teologice, rezumate ale unor conferințe naționale și internaționale, vizite tematice, recenzii de cărți, dări de seamă ale adunărilor eparhiale⁴⁰, decizii ale Ministerului Agriculturii și Domeniilor, copii după

³⁵Conducerea revistei „Renașterea”, în „Renașterea”, anul VI, nr. 9, 1927, p. 320; Corespondență, *Redacția*, în „Renașterea”, anul X, nr. 7, 1930, Craiova, p. 280.

³⁶ Episcop Vartolomeu, *Obârșia noului seminar teologic din Craiova*, în „Renașterea”, anul XII, nr. 8-12, 1922, pp. 174-175; Idem, *Cârmuirea sovietică nimicește în Rusia până și dreptul de închinare*, în „Renașterea”, anul IX, nr. 3, 1930, pp. 81-84; Idem, *Realitățile și concluziunile la care am ajuns după 10 ani de Episcopat*, în „Renașterea”, anul X, nr. 7, 1931, pp. 255-258; Idem, *Un apel adresat clerului și poporului oltean*, în „Renașterea”, anul X, nr. 11, 1931, pp. 402-404; Idem, *Căminul Renașterea – templu al datoriei*, în „Renașterea”, anul XIII, nr. 11, 1934, p. 393.

³⁷*Proces verbal*, în „Renașterea”, anul XIX, nr. 2, 1940, p. 156; *Trei ani de activitate în Mitropolia Olteniei Aprilie 1940-1943*, în „Renașterea”, anul XXI, nr. 3, 1943, p. 252.

³⁸ *Proces verbal*, în „Renașterea”, anul XIX, nr. 2, 1940, p. 156.

³⁹ Pr. A. Brădișteanu, *Un an nou*, în „Renașterea”, anul XI, nr. 1, 1932, p. 2.

⁴⁰ „Buletinul Oficial al Eparhiei Râmnicului Noului Severin”, anul II, nr. 10, 1933; *Ibidem*, anul II, nr. 11, 1933; *Ibidem*, anul III, nr. 3, 1934; *Ibidem*, anul V, nr. 1-2 ianuarie-februarie 1936.

adresele Institutului Național de Credit Agricol⁴¹, cronica internă⁴², actul constitutiv și statutele *Așezământului Evanghelic Ciobanul Petre Lupu*⁴³ etc. Totodată, în paginile Buletinului, descoperim bilanțurile Băncii populare „Clerul Mehedințean”, din care spicuim următoarea informație, care motivează apariția băncilor preoțești din Oltenia: „... această societate ai cărei societari sunt preoți și cântăreții județului Mehedinți, voind... a se pune în serviciul bisericii spre a-i procura și a-i ajuta în mod faptic intențiunile și realizările sale practice *Social Creștine* a găsit... a forma 3 secții de bănci: Credit Bancar, lumânări, Colportaj...”⁴⁴.

Publicat lunar, până în anul 1939, într-un format de 22/15 cm, *Buletinul Oficial al Eparhiei Râmnicului Noului Severin* s-a dorit a fi un mijloc eficient pentru pregătirea intelectuală a preotului, dar și pentru o mai bună înțelegere a vieții spirituale de către laic. În prima parte a anului 1940, comitetul Societății „Renașterea” a decis ca buletinul să devină parte oficială a revistei *Renașterea*.⁴⁵

Revista de Istorie Bisericească a apărut în anul 1943 (anul I, nr. 1, aprilie - iunie) la Craiova, cu sprijinul „moral și material al Înalt prea Sfințitului Nifon”, la tipografia Sfintei Mitropolii a Olteniei.⁴⁶ Directorul publicației a fost Toma G. Bulat, iar redactorul acesteia a fost I. Popescu-Cilieni. *Revista de Istorie Bisericească* s-a adresat reprezentanților clerului, în primul rând studenților la teologie, profesorilor și istoricilor, fiind o revistă în care se publica „unitar și sistematic... material de istorie bisericească... care să poată servi ca documentare pentru cititori și ca mijloc de tipărire pentru cercetători...”⁴⁷. Rubricile revistei au abordat teme dintre cele mai variate, de la starea materială a schiturilor (starea obiectelor de cult din biserică, situația cărților românești, obiectele din fier și aramă și obiectele de cult ce lipseau de la mănăstiri), date despre construcția schiturilor, moșiile, averile și viile acestora, până la vizite canonice, dări de seamă, îndemnuri, povește, sfaturi, cuvântări, recenzii, note și cronici.⁴⁸ Semnau articolele: I. Popescu-Cilieni, Toma G. Bulat, Dumitru Bălașa, C. Bobulescu, Marcel Romanescu, Teodor I. Popescu, M. Neamțu și alții. Abonamentul anual a fost de 600 de lei, iar revista a avut o apariție trimestrială.

Considerăm că presa ecleziastică din Oltenia, în perioada 1890-1945, și-a avut locul și rolul ei în societate, iar durata „vieții”, mai mică sau mai mare, a fiecărei

⁴¹ *Ibidem*, anul II, nr. 2, 1933; *Ibidem*, anul VII, nr. 4-5, 1938; *Ibidem*, anul VIII, nr. 1-2, 1939.

⁴² *Ibidem*, anul III, nr. 6, 1936.

⁴³ *Ibidem*, anul III, nr. 1-2, 1936, pp. 50-54.

⁴⁴ *Dare de seamă*, în „Buletinul Oficial al Eparhiei Râmnicului Noului Severin”, Anul V, nr. 1-2/1936, pp. 140-141.

⁴⁵ „Renașterea”, anul XIX, nr. 2, 1940, p. 156.

⁴⁶ *Trei ani de activitate în Mitropolia Olteniei aprilie 1940-1943*, în „Renașterea”, anul XXI, nr. 3, 1943, pp. 250-251.

⁴⁷ T. G. Bulat, *Înainte cuvânt*, în „Revista de Istorie Bisericească”, anul I, nr. 1, 1943, p. 1.

⁴⁸ „Revista de Istorie Bisericească”, anul I, nr. 1, 1943; „Revista de istorie bisericească”, anul I, nr. 3, 1943.

publicații în parte a fost direct influențată de ambianța economică și politică a perioadei. Chiar dacă nu au avut rolul marilor publicații ecleziastice din țară (a se vedea: *Studii Teologice* sau *Biserica Ortodoxă Română*), ele au reușit să intre în circuitul publicisticii românești. Majoritatea publicațiilor ecleziastice, mai sus prezentate, s-au bucurat de colaborarea unor prestigioși cercetători, teologi, folcloriști, învățători, toți interesați în înființarea unor societăți economice și asociații culturale în mediul rural din Oltenia.

OLTENIA ECCLESIASTIC PRESS-ECONOMIC AND SOCIAL LANDMARK (1890-1945)

(Abstract)

Beginning with the second half of the XIXth century, the publishing efforts of some journals, magazines and booklets were increased due to Romanian Orthodox Church patronage, being published or just guided by their representatives. Studying the ecclesiastic press, proved to be a way to reveal the issues that Church came across with during time; the manner that the priest involved in his parishioners' lives, also the way that certain social, political and cultural events were perceived at country side and not only. The economic articles were well framed within religious press, published between 1890-1945. The information regarding farming the land, or introducing of some new plants like linen or cotton, or even agricultural seasonal activities, pomiculture, viticulture and apiculture also the advantages offered by modern economy are frequently encountered among the studied journals.

Keywords: Oltenia, press, journalists, economy, society.